

Przedmiotem mojej pracy był opis i analiza funkcjonowania szkoły wiejskiej na przykładzie Szkoły Podstawowej we wsi Trzebieszowice w powiecie kłodzkim na Dolnym Śląsku. Praca przedstawia w sposób monograficzny szkołę w szerokim kontekście teoretycznym, historycznym i społecznym. Jest to również opis szkoły położonej w określonym środowisku społecznym, w konkretnej społeczności lokalnej. Celem pracy nie jest stworzenie modelu odzwierciedlającego działanie współczesnej szkoły wiejskiej, ale przedstawienie konkretnego przykładu takiej placówki w jej swoistości i w specyfice wsi. Filtrem teoretycznym, przez który obserwuję szkołę w Trzebieszowicach i jej otoczenie są koncepcje krytyczne trzech myślicieli XX w.: instytucja totalna Irvinga Goffmana, teorie władzy Michela Foucaulta oraz habitus i reprodukcja ról społecznych Pierre'a Bourdieu. W kontekście moich badań próbuję odpowiedzieć na pytanie, jak współcześnie funkcjonuje trzebieszowicka placówka, w tym w świetle transformacji systemowych polskiej państwowości, które rozpoczęły się w 1989 r.

Rozdział pierwszy zawiera kompendium teoretyczne, prezentujące wykorzystane przeze mnie krytyczne teorie w świetle funkcjonowania polskiej szkoły wiejskiej i otaczającego ją środowiska społecznego. Znajduje się w nim także część, w której przedstawiam teoretyczne modele różnych typów pedagogiki.

W rozdziale drugim praca skupia się na opisie polskiej szkoły podstawowej w świetle przemian społecznych i politycznych w XX i XXI w. w Polsce.

Rozdział trzeci opowiada o archiwum metodologicznym prac głównie polskich teoretyków, które wsparły moje badania własne. Przedstawiam w nim również historię mojego dochodzenia do wyboru metody badania trzebieszowickiej jednostki oświatowej.

Po opisie ogólnym historii polskiej szkoły i jej szeroko pojętych uwarunkowań, zawartych w rozdziale trzecim, w rozdziale czwartym dokonuję opisu najbliższego otoczenia stymulującego funkcjonowanie szkoły w Trzebieszowicach: miasta i gminy Łądek-Zdrój oraz wsi Trzebieszowice. Rozdział ten odnosi nas także do relacji szkoły i organu finansującego i nadzorującego jej działalność, czyli samorządu terytorialnego Gminy Łądek-Zdrój.

Rozdział piąty to opis i analiza badań własnych. Część ta powstała w oparciu o przeprowadzone przeze mnie wywiady pogłębione z mieszkańcami wsi (związanymi lub niezwiązanymi ze szkołą) na temat placówki szkolnej, wsi Trzebieszowice w kontekście

przemian związanych z przejściem z epoki PRL do epoki demokracji i wolnego rynku; zawiera ona również opis obserwacji własnych z okresu mojego zatrudnienia w opisywanej szkole oraz skromną kwerendę posiadanej przez szkołę dokumentacji jej funkcjonowania. Część badawcza przeplatana jest bezpośrednimi analizami i wnioskami, do których prowadzi zgromadzony materiał badawczy.

Praca przybliży nam funkcjonowanie szkoły w Trzebieszowicach, starając się odpowiedzieć również na pytanie: co spowodowało, że jej współczesne oblicze jest takie a nie inne. Ukazuję w niej, przez pryzmat teorii krytycznych wspomnianej trójki myślicieli, jakim wpływom, zależnościom i relacjom podlega placówka, jej podopieczni i kadra szkoły. Wskazuję na znaczne polepszenie sytuacji tej szkoły w porównaniu z jej funkcjonowaniem w okresie komunizmu i w pierwszych latach po upadku tego systemu. Zauważam również różnicę cechującą szkołę wiejską od szkoły miejskiej, której nie należy jednak kreślić na gruncie lepszych lub gorszych warunków obu jednostkach, ale właśnie nie dających się porównać różnic w specyfice obydwu. Moja praca jest także opowieścią o otoczeniu szkoły i przeobrażeniach, jakim uległa w ostatnich dwóch dekadach, zmieniając się z dawnej wsi rolnej na wieś, której mieszkańcy trudnią się pracą zawodową w zupełnie innych branżach; jest opowieścią o powolnych zmianach, które zachodzą w relacjach międzyludzkich społeczności wiejskiej, zaznaczającej się dekonstrukcji autorytetów, konstituowaniu się tożsamości lokalnej i przeobrażeniach sfery obyczajowej.